

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 105741

129(GHE)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- ૧) આ પ્રશ્નપત્રમાં five પાંચ વિભાગ છે.
- ૨) દરેક વિભાગ ૨૦ ગુણનો છે.
- ૩) પ્રત્યેક પ્રશ્નનો જવાબો આપવા ફરજિયાત છે.
- ૪) પ્રશ્નના જમણી બાજુના અંક તેના ગુણ દર્શાવે છે.

સૂચનાएँ :

- ૧) इस प्रश्नपत्र में पाँच विभाग हैं।
- ૨) प्रत्येक विभाग के लिए बीस (20) अंक हैं।
- ૨) सभी प्रश्नों के उत्तर लिखना अनिवार्य हैं।
- ૪) दाहिनी ओर प्रश्नों के अंक दिए गए हैं।

Instructions :

- 1) This question paper contains FIVE sections.
- 2) Each section carries Twenty (20) marks.
- 3) All questions are compulsory.
- 4) Marks are indicated at the right side of the question paper.

વિભાગ - A

■ अधोलिखितानाम् पद्यानाम् अनुवादं कुरुत (कयोश्चित् द्वयोः) :

[8]

નીચે આપેલ પદ્યનો અનુવાદ કરો (કોઈપણ બે) :

निम्नलिखित पद्यों का अनुवाद कीजिए (कोई दो) :

Translate the following verses in English (Any Two) :

- 1) वरदे सुखदेऽभयदे धनदे
शरणागतरक्षणकार्यरते ।
जगदीश्वरि देवि सरस्वति रे
मयि धेहि यशो धवलं विमलम् ॥

- 2) वार्ता च कौतुकवती विमला च विद्या
लोकोत्तरं परिमलश्च कुरङ्गनाभे ।
तैलस्य बिन्दुरिव वारिणि दुर्निवारम्
एतत् त्रयं प्रसरति स्वयमेव भूमौ ॥
- 3) हिताहारा मिताहारा अल्पाहाराश्च ये जनाः ।
न तान् वैद्याश्चिकित्सन्ति आत्मनस्ते चिकित्सकाः ।
स्मृतिमान् युक्तिहेतुज्ञो जितात्मा प्रतिपत्तिमान् ।
भिषगौषधसंयोगैश्चिकित्सां कर्तुमर्हति ॥

- अधोलिखितस्य संस्कृत प्रश्नस्य उत्तरं संस्कृते दीयन्ताम् :
नीचे आपेक्षित संस्कृत प्रश्नोन्ना उत्तर संस्कृतभां लभो :
निम्नलिखित संस्कृत प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए :
Answer the following questions in Sanskrit :

- 4) वचः कुत्र वक्तव्यम्?

अथवा / अथवा / OR

जनः केन विमोहितः?

- अधोलिखितानां शब्दानाम् उपरि विवरणात्मिकां टिप्पणीं लिखत :
नीचे आपेक्षा शब्दोपर विवरणात्मक नोंध लभो :
निम्नलिखित शब्दों पर विवरणात्मक टिप्पणी लिखिए :
Write an explanatory note on the following words :

- 5) व्याधयः

अथवा / अथवा / OR

शिवसङ्कल्पम् मनः

- पद्यस्य पूर्तिं कुरुतः
श्लोक पूर्ण करो :
श्लोक पूर्ण कीजिए :
Complete the verses :

- 6) यथान्नं मधुसंयुक्तं ।
..... भेषजं महत् ॥

अथवा / अथवा / OR

सर्व परवशं ।

..... सुखदुःखयोः ॥

■ अधोदत्तानां प्रश्नानां विकल्पेभ्यः उचितं विकल्पं चित्वा उत्तरं लिखत :

नीचे आपेला प्रश्नोना विकल्पोमांथी योग्य विकल्प शोधीने साथो विकल्प लभो :

निम्नलिखित प्रश्नों के विकल्पों में से सही विकल्प खोजकर सही विकल्प लिखिए :

Find out the correct option from the given options and

write the answer :

- 7) मानवस्य मनः कीदृशं वर्तते? [1]
(क) श्रेष्ठम्
(ख) हृत्प्रतिष्ठम्
(ग) शुभम्
(घ) अशुभम्
- 8) कः गोपतिः? [1]
(क) जलम्
(ख) समुद्रः
(ग) सूर्यः
(घ) पृथ्वी
- 9) लक्ष्मीपतेः लक्ष्म किम्? [1]
(क) शमः
(ख) क्षमा
(ग) कार्मुकः
(घ) जटा
- 10) निर्मातारः स्वयं कुत्र वसन्ति? [1]
(क) भवने
(ख) गृहे
(ग) कुटिरे
(घ) वने
- 11) प्रवसने कः मित्रम्? [1]
(क) भिषक्
(ख) भार्या
(ग) दानम्
(घ) सार्थः

विभाग - B

■ अधोलिखितस्य गद्य-खण्डस्य अनुवादम् कुरुत (कयोश्चित् द्वयोः) :

[8]

नीचे आपेक्ष गद्यखण्डोनुं भाषांतर करो (कोईपक्ष दो) :

निम्नलिखित गद्यखण्ड का अनुवाद कीजिए (कोई दो) :

Translate the following passages (Any Two) :

12) पूर्वम् अहं ताडपत्राणां सङ्ग्रहरूपः ग्रन्थः भवामि स्म । ताडपत्ररूपे मयि छिद्रमेकं विरच्य तस्मिन् सूत्रं प्रवेशयन्ति स्म ।
ततः ताडपत्रसमूहस्य उपरि सूत्रं वेष्टयन्ति स्म । तस्मिन् वेष्टिते सूत्रे ग्रन्थि-
बन्धनात् मम ग्रन्थनाम् प्रसिद्धिं गतम् । अद्यत्वे अहं वृक्ष संभूतानां कर्गजानां
सङ्ग्रहरूपं पुस्तकम् अस्ति ।

13) राजपुत्राः ऊचुः - कथम् एतत्?
सोऽब्रवीत् - अस्ति दक्षिणारण्ये एकः वृद्ध व्याघ्रः । सः स्नातः कुशहस्तः
सरस्तीरे ब्रूते - भो भोः पान्थाः । इदं सुवर्णकङ्कणम् गृह्यताम् । ततः लोभाकृष्टेन
केनचित् पान्थेन आलोचितं यत् भाग्येन एतत्सम्भवति । किन्तु अस्मिन् आत्मसन्देहे
प्रवृत्तिः न विधेया ।

14) पुरोहितः - विवाहसंस्कारावसरे वधूवरौ यज्ञाग्निं परितः चतुर्वारं परिक्रामतः ।
इयं क्रिया लोकं प्रदक्षिणा इति नाम्ना प्रसिद्धा अस्ति ।
यजमानः - प्रदक्षिणायाः अवसरे वधूवरौ सहैव चलतः अथवा अनुक्रमेण
चलतः ।
पुरोहितः - प्रायः तिसृषु प्रदक्षिणासु कन्या प्रथमं चलति, तदनु वरः चलति ।
ततः अन्तिमायां प्रदक्षिणायां वरः प्रथमं चलति, तदनु कन्या ।

■ अधोदत्तस्य प्रश्नस्य संस्कृतभाषायाम् उत्तरं लिखत :

[2]

नीचे आपेक्ष प्रश्नोना ४वा० संस्कृतभा० लिखो :

निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में लिखिए :

Answer the following questions in Sanskrit :

15) पर्याकुलहृदयया कति वर्षाणि उक्तानि?

अथवा / अथवा / OR

दयानन्देन आर्यसमाजस्य स्थापना कुत्र कृता?

■ विवरणात्मिकां टिप्पणीं लिखत :

[2]

विवरणात्मक नोंद लખो :

विवरणात्मक टिप्पणी लिखिए :

Write an explanatory note :

16) सत्यार्थप्रकाशः

अथवा / अथवा / OR

संस्कारः

■ अधोदत्तानां रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुरुत :

नीचे आपेक्षी जाक्षी जग्या पूरो :

निम्नलिखित रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

Fill in the blanks for the following :

17) देवाः स्वभावतः सन्ति।

[1]

(लुब्धाः, अदान्ताः)

18) वनौकसां निवासः।

[1]

(किष्किन्धा, मिथिला)

19) मुखरागः न कोपेषु।

[1]

(शुकेषु, कोकिलेषु)

■ अधोदत्तानां प्रश्नानां विकल्पेभ्यः उचितं विकल्पं चित्वा उत्तरं लिखत :

नीचे आपेक्ष प्रश्नोना विकल्पोभांथी योग्य विकल्प शोधीने साथो विकल्प लખो :

निम्नलिखित प्रश्नों के विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए :

Find out the correct option from the given options and

write the answer :

20) दयध्वम् इत्युपदेशः कस्मै प्रदत्तः?

[1]

(क) देवाय

(ख) असुराय

(ग) मनुष्याय

(घ) सर्वजनाय

21) कस्य नेतृत्वं चतुर्थे च मोक्षनामके पुरुषार्थे भवति?

[1]

(क) वरस्य

(ख) कन्यायाः

(ग) पुरोहितस्य

(घ) धर्मपत्न्याः

22) आश्रमः कस्य अदृष्टपूर्वः आसीत्?

- (क) जनस्य
- (ख) शुकस्य
- (ग) ऋषिजनस्य
- (घ) कलिकालस्य

23) उत्तरीयं कः प्रयच्छति?

- (क) चारुदत्तः
- (ख) वसन्तसेना
- (ग) कुम्भीलकः
- (घ) विदूषकः

24) नमो नमः। - इत्यस्य अनन्तरं गुरुः किं वदति?

- (क) कल्याणं भवतु
- (ख) सुखिनः भवन्तु
- (ग) वर्धताम्
- (घ) नमो नमः

विभाग - C

■ अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत :

नीचे आपेक्षित गद्यखण्डने वांछीने संस्कृत प्रश्नोना जवाब संस्कृतभाषा में लिखें :

निम्नलिखित परिच्छेद को पढ़कर संस्कृत प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में लिखिए :

Read the following passage and answer the Sanskrit questions in Sanskrit language :

25) एकदा एकस्यां नृपसभायां कश्चित् वैदेशिकः वणिक् समागतः। तस्य पार्श्वे काष्ठमयः सुन्दर्यः कलात्मिकाः आकारेण प्रकारेण भारेण रूपेण रागेण च समानाः तिस्रः पुत्तलिकाः आसन्। राजसभायाम् उपस्थितः असौ वणिक् ताः पुत्तलिकाः नृपं प्रदर्शयति। नृपतिः स्वकरकमलयोः गृहीत्वा ताः पश्यति।

- (A) एकदा नृपसभायां कः समागतः?
- (B) वणिजः पार्श्वे कीदृश्यः पुत्तलिकाः आसन्?
- (C) वणिक् काः नृपं प्रदर्शयति?
- (D) नृपतिः ताः पुत्तलिकाः गृहीत्वा किं करोति?

■ समीक्षात्मिकां टिप्पणीं लिखत (कयोश्चित् द्वयोः) :

[6]

समीक्षात्मक नोंध लभो (कोईपक्ष भे) :

समीक्षात्मक टिप्पणियाँ लिखिए (कोई दो) :

Write critical notes (Any Two) :

26) द्रौपदीनो युधिष्ठिरने उपालंभ.

द्रौपदी का युधिष्ठिर को उपालंभ।

Draupadi's reproach to Yudhisthira

27) महर्षि दयानंदनुं प्रारंभिक जवन.

महर्षि दयानन्द का प्रारंभिक जीवन।

Early life of Maharshi Dayanand.

28) दशरथने मणेलो शाप.

दशरथ को प्राप्त शाप।

Curse inflicted upon Dashratha.

■ अधोदत्तस्य वाक्यस्य ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत (कयोश्चित् द्वयोः) :

[6]

नीचे आपेक्ष वाक्यने ससंदर्भ समझावो (कोईपक्ष भे) :

निम्नलिखित वाक्यों को ससंदर्भ स्पष्ट कीजिए (कोई दो) :

Explain the following sentence with reference to the context (Any Two) :

29) न हयेकस्मात् गुरोर्ज्ञानं सुस्थिरं स्यात् सुपुष्कलम्।

30) किं वैद्येन प्रयोजनम्।

31) परितुष्टा यास्यति।

■ अधोदत्तं वाक्यं कः वदति इति चित्वा लिखत :

[4]

नीचे आपेक्ष वाक्य कोश भोले छे ? शोधीने लभो :

निम्नलिखित वाक्य कौन बोलता है यह चुनकर लिखिए :

Who speaks the below given sentence? Find out and write down :

32) (A) नन्विदं कष्टं नाम।

(कैकेयी, भरतः)

(B) विवाहे संस्कारे विविधाः विधयो भवन्ति।

(यजमानः, पुरोहितः)

(C) वयस्य, किं मां प्रतारयसि?

(विदूषकः, चारुदत्तः)

(D) धातुमयी मुद्रा प्राचीनतरा अस्ति।

(शिष्यः, गुरुः)

विभाग - D

- अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत :
नीचे आपेक्षित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में लिखिए :

Read the following passage and answer the Sanskrit questions in Sanskrit language only :

[4]

- 33) एकस्मिन् वने एकः मूषकः सुप्तस्य सिंहस्य केशान् अकृतन्त । सिंहः तम् अपराधिनम् हन्तुम् इच्छति स्म । तदा मूषकः प्राणदानाय सिंहं प्रार्थयत । सः कृपया तम् अमुञ्चत् । एकदा सः सिंहः जाले निपतितः । मूषकः स्वतीक्ष्ण दन्तैः जालं छित्वा सिंहम् अमुञ्चत । क्षुद्रजीवा अपि समये महत् कार्यं कुर्वन्ति ।

प्रश्ना :

- (A) मूषकः कस्य केशान् अकृतन्त ?
(B) सिंहं प्राणदानाय कः प्रार्थयत ?
(C) सिंहः कुत्र निपतितः ?
(D) मूषकः सिंहं कथम् अमुञ्चत् ?

- अधोदत्तानां प्रश्नानाम् गुर्जरभाषायाम् उत्तराणि लिखत (केषांश्चित् त्रयाणाम्) :

[6]

नीचे आपेक्षित प्रश्नों के उत्तर गुजराती भाषा में लिखिए (कोईपक्ष त्रय) :

निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर हिन्दी भाषा में लिखिए (किन्हीं तीन) :

Answer the following questions in English (Any Three) :

- 34) ભૂમિથી ભારે અને આકાશથી ઊંચું કોણ છે ?
भूमि से भारी और आकाश से ऊँचा कौन है ?
Who is heavier than land and higher than sky?
- 35) સંદેહની બાબતમાં મુસાફર શું વિચારે છે ?
संशय के विषय में मुसाफिर क्या सोचता है ?
What does the traveller think about doubt?
- 36) આશ્રમમાં ચંચળતાની સ્થિતિ શી હતી ?
आश्रम में चंचलता की क्या स्थिति थी ?
How was volatility in Ashrama?
- 37) શઠ લોકો ભોળા લોકોને કઈ રીતે હણી નાખે છે ?
ठग (शठ) जन भोले-भाले लोगों को किस प्रकार मारते हैं ?
How does cunning people kill guileless people?

■ अर्थ विस्तारं कुरुत :

अर्थ विस्तार करो :

अर्थ विस्तार कीजिए :

Expand the idea :

[3]

38) नाहं वैकुण्ठराजोऽस्मि कैलासाधिपतिर्न वा ।

लोकानां हितकारि यत् ज्ञेयं रूपं तदेव मे ॥

अथवा / अथवा / OR

कृषकः तन्तुवायश्च शिल्पी प्रशिक्षकस्तथा ।

वैद्यो वैज्ञानिकः साधुः सैनिक इति विश्रुताः ॥

■ अधोदत्तानां रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुरुत :

नीचे आपेक्ष्य पाली जग्या पूरो :

निम्नलिखित रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

Fill in the blanks :

39) मेघां मे ----- ददातु । (इन्द्रः, ब्रह्म)

[1]

40) बहुमित्रकरं ----- वसते । (दुःखम्, सुखम्)

[1]

41) यति शीर्षाणि तति ----- । (वेदनाः, शीर्षाणि)

[1]

■ अधोलिखितान् श्लोकांशान् योजयत :

[4]

नीचे आपेक्ष्य श्लोकांशोने जोडो :

निम्नलिखित श्लोकों को जोड़िए :

Match the following verses :

42) यथा काष्ठमयो हस्ती — सत्यं ब्रवीमि वध इत् स तस्य ।

43) मोघमन्नं विन्दते अप्रचेताः — यमध्वजो गृहगतः स्मरति ।

44) स्थायीभवति चात्यन्तं — यश्च चर्ममयोमृगः ।

45) धन्यः स कोऽपि विटपी — रागः शुक्लपटे यथा ।

विभाग - E

■ परिचयात्मिकां टिप्पणीं लिखत (कयोश्चित् द्वयोः) :

[8]

परिचयात्मक नोंध लખो (कोईपक्ष में) :

परिचयात्मक टिप्पणी लिखिए (कोई दो) :

Write introductory notes (Any Two) :

46) महाभारतम्

47) રઘુવંશમ્

48) મૃચ્છકટિકમ્

■ ન્યાયં સ્પષ્ટં કુરુત :

ન્યાય સમજાવો :

ન્યાય કી વ્યાખ્યા દીજિએ :

Explain the maxim :

49) અગ્નિશિખાન્યાય:

[2]

અથવા / અથવા / OR

રજ્જુસર્પન્યાય:

50) 'જે સાધનથી માણસને દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે, તે જ સાધન એ દુઃખના નિવારણનું

[1]

કારણ બની જાય છે' - આ બાબત સમજાવવા કયો ન્યાય ઉપયોગી છે ?

'जिस साधन से मानव दुःखी होता है वही साधन उसके दुःख निवारणार्थ सहायक हो सकता है।' — यह बात समझाने के लिए कौन सा न्याय उपयोगी है?

'Anything that causes pain may prove to be the remedy of that pain.'

- Which maxim explains this?

(A) નદીસમુદ્રન્યાય:

(B) રજ્જુ-સર્પન્યાય:

(C) અવ્યાપાર-વ્યાપારન્યાય:

(D) કણ્ટકવિદ્ધન્યાય:

51) 'જ્યાં કોઈ પાત્રતા જ ન હોય, ત્યાં કોઈ વસ્તુ પહોંચાડવામાં આવે, તો તે વસ્તુ

[1]

બિન ઉપયોગી બની રહે છે' - કયો ન્યાય આ બાબત નું સૂચન કરે છે ?

'जहाँ कोई पात्रता ही न हो वहाँ यदि कुछ पहुँचाया जाता है, तो वह बिन उपयोगी बन जाता है।' - कौन सा न्याय इस तथ्य को सूचित करता है?

'If anything is provided to an undeserving person it remains useless.' - Which maxim indicates this?

(A) નદીસમુદ્રન્યાય:

(B) રજ્જુસર્પન્યાય:

(C) ઉષ્ણવૃષ્ટિન્યાય:

(D) જલમન્થનન્યાય:

- 52) 'गुणायन्ते दोषा सुजनवदने दुर्जनमुखे।' આ પંક્તિમાં કયો છંદ છે? [1]
 'गुणायन्ते दोषा सुजनवदने दुर्जनमुखे।' - इस पंक्ति में कौन सा छंद है?
 'गुणायन्ते दोषा सुजनवदने दुर्जनमुखे।' - Identify the metre in this line.
 (A) शिखरिणी
 (B) शार्दूलविक्रीडीतम्
 (C) वसंततिलका
 (D) वंशस्थ
- 53) जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ। - કયા છંદનું લક્ષણ છે? [1]
 जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ। - कौनसा छंद का लक्षण है?
 जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ। - Identify the metre in this illustration.
 (A) वसंततिलका
 (B) वंशस्थ
 (C) शिखरिणी
 (D) शार्दूलविक्रीडितम्
- 54) જ્યાં એક જ વાક્યમાં અનેક અર્થોનો બોધ થતો હોય ત્યાં કયો અલંકાર બને છે? [1]
 जहाँ एक ही वाक्य में अनेक अर्थों का बोध हो वहाँ कौन सा अलंकार सूचित होता है?
 In which figure of speech there can be more than one meaning of a sentence?
 (A) अर्थान्तरन्यासः
 (B) विरोधः
 (C) श्लेषः
 (D) व्याजस्तुतिः
- 55) 'ક: સ્વર્ધૂનિ વિવેકસ્ત પાપિનો નયસે દિપમ્।' આ પંક્તિમાં કયો અલંકાર છે? [1]
 'क: स्वर्धूनि विवेकस्त पापिनो नयसे दिपम्।' इस पंक्ति में कौन सा अलंकार है?
 'क: स्वर्धूनि विवेकस्त पापिनो नयसे दिपम्।' Identify the figure of speech in this line.
 (A) अर्थान्तरन्यासः
 (B) व्याजस्तुतिः
 (C) विरोधः
 (D) श्लेषः

- 56) અશ્વિનીકુમારો એ કયા ઋષિનું વૃદ્ધત્વ દૂર કરીને નવયૌવન પ્રદાન કર્યું હતું? [1]
 અશ્વિનીકુમારોં ને કૌન સે ઋષિ કા વૃદ્ધત્વ દૂર કરકે નવયૌવન પ્રદાન કિયા થા?
 Who was provided youth by dispelling his old age by Ashwini Kumars?
 (A) વરાહમિહિર
 (B) ચરક
 (C) ચ્યવનઋષિ
 (D) સુશ્રુત
- 57) આચાર્ય ચરકના પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ નું નામ જણાવો. [1]
 આચાર્ય ચરક કે પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ કા નામ બતાઈए।
 Name the famous book written by Acharya Charak.
 (A) અષ્ટાઙ્ગહૃદયમ્
 (B) ચરકસંહિતા
 (C) સુશ્રુતસંહિતા
 (D) માધવનિદાનમ્
- 58) ખગોળવિદ્યાના અત્યંત પ્રભાવશાળી આચાર્ય કોણ છે? [1]
 खगोलशास्त्र के अत्यंत प्रतिभाशाली आचार्य कौन हैं?
 Who is the most impressive Acharya of Astronomy?
 (A) વાગ્ભટ્ટ
 (B) આર્યભટ્ટ
 (C) પૃથુયશસ્
 (D) વરાહમિહિર
- 59) નીચેનામાંથી જ્યોતિષને કોનું અંગ માનવામાં આવે છે? [1]
 निम्नलिखित में से ज्योतिष को किसका अंग माना जाता है?
 Which of the following is Astrology considered a part of?
 (A) વેદ
 (B) ઉપનિષદ
 (C) પુરાણ
 (D) મહાભારત

